УДК 633.11/.14 "324"
Демиденко Я.М., студент,
Свистунова І.В., кандидат с.-г. наук, ст. викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: irinasv@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО НА ЗЕЛЕНИЙ КОРМ У РАННЬОВЕСНЯНИЙ ПЕРІОД

У створенні міцної, стабільної за роками кормової бази для тваринництва важлива роль належить польовому кормовиробництву, важливим завданням якого є підвищення урожайності, якості та біоенергетичної цінності кормових культур.

Поряд з екологічними чинниками, проблеми кормовиробництва сьогодні загострені, в основному, економічним значенням цієї галузі, оскільки нині аграрії звузили свою діяльність переважно до виробництва пшениці, ячменю, соняшника, сої та ще кількох культур. Кормові ж види сільськогосподарських рослин за своєю значимістю в господарствах стоять далеко позаду. В господарствах, що займаються тваринництвом, часто вирощують лише 56 кормових культур, що внаслідок обмеженого періоду їх використання та незбалансованості корму за перетравним протеїном обумовлює різке подорожчання тваринницької продукції через перевитрату кормів.

Використання в системі зеленого конвеєра озимого жита є традиційним, оскільки жито через швидкі темпи росту навесні дає перший ранньовесняний зелений корм. Проте жито не в змозі повністю задовольнити потреби тварин в кормах у весняно-літній період через обмежений проміжок його використання – після колосіння рослини швидко грубіють, зелена маса стає малоїстівною. Господарства починають використовувати на зелений корм посіви цінної продовольчої культури – озимої пшениці, що у виробничих умовах є економічно і енергетично невиправданим.

Використання тритікале – один з можливих шляхів вирішення цієї проблеми. За його рахунок забезпечується ліквідація прогалин в зеленому конвеєрі від останніх укосів жита і до згодовування багаторічних трав та ярих культур.

Нині існує значний асортимент сортів тритикале озимого, за рахунок яких можна істотно подовжити період забезпечення тварин високоякісним зеленим кормом. Оскільки найвищий вихід зеленої маси та кормових одиниць у сортів озимих культур припадає на різні фази розвитку, за рахунок правильного підбору сортів, різних за темпами нарощування вегетативної маси з урахуванням настання технологічної стиглості, можна подовжити період ефективного функціонування зеленого конвеєра на 20–30 днів.

В результаті проведених досліджень в умовах Лівобережної України на дерново-підзолистих ґрунтах встановлено, що одними з кращих за продуктивністю, при вирощуванні на зелений корм, є сорти тритикале озимого АД 44 та АДМ 9.

УДК 632.651
Деркач О.С., бакалавр
Бабич А.Г., кандидат с.-г. наук, доцент
Бабич О.А., кандидат біол. наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: nubipbabich@gmail.com

ОПТИМІЗАЦІЯ НЕМАТОЛОГІЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ АГРОЦЕНОЗІВ НА ЗАРАЖЕНІСТЬ БУРЯКОВОЮ ЦИСТОУТВОРЮЮЧОЮ НЕМАТОДОЮ

Ріпак – одна з найпоширеніших олійних культур у світі. До недавнього часу площа вирощування на українських полях постійно збільшувалася. Зараз значення ріпаку на світовому ринку дещо знизилося, що повязано зі зменшенням попиту на біодизель. Ріпак – високорентабельна культура, рівень її рентабельності досягає 205%, що перевищує показники навіть соняшнику та сої. Але ця культура схильна до ураження шкідниками і хворобами, зокрема – фітопаразитичними нематодами, які можуть завдавати шкоди врожаю або навіть локально знищити його повністю. Тому заходи захисту обов'язково мають бути присутніми в технології вирощування цієї культури.

Згідно проведених нами досліджень, найбільшої шкоди ріпаку завдає бурякова цистоутворююча нематода – представник родини цистоутворюючих нематод. Коло рослин-господарів цієї нематоди обмежене родинами лободових, хрестоцвітних і гречаних, а найбільшої шкоди завдає цукровому буряку і ріпаку.

Виявлено певні закономірності у вертикальному розподілі бурякової цистоутворюючої нематоди при вирощуванні рослин-господарів. Так, після збирання урожаю олійного ріпаку більшість популяції бурякової нематоди в чорноземі малогумусному знаходилося в орному шарі на глибині до 20 см. При цьому в чорноземі малогумусному найбільш заселеним був шар ґрунту 11-20 см. Розподіл інших особин за вертикальним профілем глибше 30 см не перевищував 2,9–16,1% від загальної чисельності популяції. Варто відмі-

тити, що накопичення чисельності бурякової нематоди в чорноземних ґрунтах за тривалого вирощування ріпаку і цукрових буряків, відбувалося навіть глибше орного шару, а окремі екземпляри цист іноді зустрічалися на глибині до 1 м.

За умови існування на таких глибинах, навіть в мінімальній кількості, повне очищення ґрунту від бурякової цистоутворюючої нематод є досить проблематичним, навіть при застосуванні високотоксичних хімічних препаратів (і які на даний момент відсутні в «Переліку....»).

Таким чином, для об'єктивної оцінки зараженості угідь буряковою цистоутворюючою нематодою на чорноземах малогумусних, нематологічні зразки доцільно відбирати на глибину до 30 см. Згідно літературних джерел та наших особистих досліджень щодо особливостей горизонтального поширення осередків бурякової цистоутворюючої нематоди, зроблено висновок, що просапні культури більше сприяють накопиченню цистоутворюючих нематод у рядках порівняно з міжряддями. Проте, для культур суцільного посіву, (зокрема ріпаку олійного) такої чіткої закономірності горизонтального розповсюдження популяції бурякової цистоутворюючої нематоди не спостерігалося.

УДК 631.526.325:633.171-4
Джулай Н. П., старший науковий співробітник відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин
Кієнко З.Б., кандидат сільськогосподарських наук, заступник директора
Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: natali.pn@ukr.net

РИНОК ВІТЧИЗНЯНИХ БЕЗГЛЮТЕНОВИХ СОРТІВ

Одним із найважливіших факторів, які визначають здоров'я нації – є харчування. У всьому світі зростає кількість інформації про проблеми, які пов'язанні з харчовими алергіями. Особливе місце у цьому переліку відведено целіакії. Це хвороба викликана нездатністю організму засвоювати групу білків – глітенів. До них належать проламіни і глютеліни, які містяться в злакових культурах – пшениці, житі, ячмені, вівсі.

Метою досліджень – є вивчення сортименту безглютенових нових сортів у Державному реєстрі сортів рослин, придатних до поширення в Україні.

Сорти-кандидати проходять кваліфікаційну експертизу, яка ґрунтується на чинних методиках з вимогами до проведення польових і лабораторних досліджень. За результатами досліджень встановлюється відповідність нових сортів Критеріям заборони поширення сортів рослин в Україні, визначається відмінність, однорідність та стабільність, продуктивність, стійкість до посухи, вилягання, обсипання, стійкість проти ураження хворобами та пошкодження шкідниками, напрям використання, та рекомендована зона вирощування.

У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні розділ «Сільськогосподарські: круп'яні» нараховує 5 видів круп'яних культур, які не містять глютену, а саме: гречка посівна, просо посівне, рис посівний, сорго звичайне (двокольорове).

За результатами польових і лабораторних досліджень 2018 року до Державного реєстру рекомендовано два нових сорти проса посівного, один сорт гречки їстівної та шість сортів сорго звичайного (двокольорового).

Просо посівне 'Живинка' за роки кваліфікаційної експертизи мав середню урожайність у зоні Степу – 1,86 т/га, Лісостепу – 2,75 т/га, Полісся – 2,34 т/га. Стійкий до вилягання, обсипання, посухи та просяного комарика у всіх зонах вирощування. Сорт цінного напряму використання. Характеризується середнім вмістом білка для зони Степу – 14,5 %, для зони Лісостепу – 13,5 %, для зони Полісся – 13,7%; високим показником плівковості зерна – для зони Степу 17,9 %, для зони Лісостепу 18,0 %, для зони Полісся – 17,9 %; високим виходом крупи для зони Степу 78,9 %, для зони Лісостепу 78,0 %, для зони Полісся 78,6%.

Сорт належить до групи сортів wx-просо (вакс-просо) з амілопектиновим типом крохмалю ендосперму. Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Гречка їстівна 'Кам'янчанка' – на 7–8 % переважає усереднену урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за 5 попередніх років, з середньою урожайністю у зоні Степу – 1,81 т/га, Лісостепу – 3,16 т/га. Стійкий проти борошнистої роси, бактеріозу плямистого, пероноспорозу та гречкової блішки. Сорт харчового напряму використання. Характеризується середнім вмістом білка для зони Лісотепу – 14,7%, для зони Полісся – 14,3%; середнім показником плівковості зерна – для зони Лісостепу 22,5%, для зони Полісся 23,0%; середнім виходом крупи для зони Лісостепу 73,7%, для зони Полісся 73,4%. Рекомендована зона вирощування – Лісостеп.

Середньостиглий сорт сорго звичайного (двокольорового) 'Ярона' за роки кваліфікаційної експертизи мав середню урожайність у зоні Степу – 3,33 т/га, у зоні Лісостепу – 4,23 т/га. Висота рослини 99–108 см. Маса 1000 зерен 29,1–29,8 г. Стійкий до вилягання, обсипання, посухи та проти сажки, гельмінтоспоріозу, метелику кукурудзяного. Гібрид зернового напряму використання. Характеризується високим вмістом крохмалю: Степ – 78,6%, Лісостеп – 76,2%. Рекомендована зона вирощування – Степ.

Підсумовуючи, хотілося б акцентувати увагу на тому, що ефективне використання біоло-